

Δελτίο Τύπου της **Greenpeace** για την **Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος**

Τόσοι λόγοι για να μη γιορτάσει κανείς

Ο συνεχιζόμενος πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία (παρά τις διαφαινόμενες ελπιδοφόρες εξελίξεις) και το πρόσφατο σκάνδαλο με διοξίνες στα τρόφιμα, δεν επιτρέπουν ούτε αισιοδοξία ούτε διάθεση για εορτασμούς με αφορμή την **Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος**. Πόσο μάλλον που τα παραπάνω σοβαρά προβλήματα δεν είναι τα μόνα. Μια καταγραφή των πρόσφατων εξελίξεων σε πέντε περιβαλλοντικούς τομείς, που καθορίζουν την ύπαρξη και την ποιότητα ζωής πάνω στον πλανήτη, είναι αρκετή για να πείσει τον καθένα πως οφείλουμε να κάνουμε κάτι παραπάνω για το περιβάλλον, για την ίδια τη ζωή.

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες αλλάζουν το κλίμα της Γης

Η Γη θερμαίνεται. Τα τελευταία 140 χρόνια, η μέση θερμοκρασία της επιφάνειας του πλανήτη αυξήθηκε κατά 0,3-0,6 βαθμούς Κελσίου. Τα 10 θερμότερα έτη από τότε που μετρώνται θερμοκρασίες (από το 1861 δηλαδή) παρουσιάστηκαν την τελευταία δεκαετία. Το 1998 ήταν η θερμότερη χρονιά που καταγράφηκε μέχρι σήμερα. Ακολουθεί το 1997, το οποίο με τη σειρά του ήταν θερμότερο από το 1995 κι αυτό από το 1994. Η δεκαετία του 1980 ήταν κατά 0,2 βαθμούς θερμότερη από οποιαδήποτε άλλη δεκαετία από τότε που άρχισαν μετρήσεις. Η Κεντρική Ευρώπη γνώρισε την τελευταία δεκαετία τους ηπιότερους χειμώνες κατά τη διάρκεια των τελευταίων επτά αιώνων. Στα τέλη Απριλίου 1998, επιστήμονες από το *Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης* ανακοίνωναν πως ο αιώνας μας είναι ο θερμότερος τα τελευταία 600 χρόνια. Ειδικότερα τις τελευταίες δεκαετίες είναι σαφές ότι οι αλλαγές στη θερμοκρασία έχουν ανθρωπογενή προέλευση.

Η **Διακυβερνητική Επιτροπή για τις Κλιματικές Αλλαγές (IPCC)**, ένα σώμα 2.500 και πλέον επιστημόνων υπό την αιγίδα του *ΟΗΕ*, εκτιμά ότι η μέση θερμοκρασία στην επιφάνεια του πλανήτη θα αυξηθεί από 1 έως 3,5 °C ως το 2100. Για να καταλάβουμε το εύρος των αλλαγών που θα επέλθουν, αρκεί να πούμε ότι η αύξηση αυτή θα είναι η μεγαλύτερη που έχει συμβεί τα τελευταία 10.000 χρόνια.

Οι επιπτώσεις από την αλλαγή του κλίματος

Όξυνση των ακραίων καιρικών φαινομένων

Η κρίση του κλίματος δεν εξαντλείται δυστυχώς σε μια αύξηση της μέσης επιφανειακής θερμοκρασίας του πλανήτη. Η αποσταθεροποίηση της ατμόσφαιρας, που συνεπάγεται η αύξηση αυτή, θα έχει ως αποτέλεσμα την έξαρση των ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως οι **πλημμύρες**, οι **τυφώνες**, οι **ξηρασίες** κ.λ.π.

Άνοδος της στάθμης της θάλασσας

Μία από τις σοβαρότερες επιπτώσεις του **φαινομένου του θερμοκηπίου** αναμένεται να είναι και η αύξηση της μέσης στάθμης της θάλασσας. Η αύξηση αυτή οφείλεται στους εξής παράγοντες:

- διαστολή του θαλασσινού νερού λόγω αύξησης της θερμοκρασίας,
- λιώσιμο των αλπικών παγετώνων,
- λιώσιμο των πάγων της Γροιλανδίας και της Ανταρκτικής.

Τον τελευταίο αιώνα, η αύξηση της μέσης επιφανειακής θερμοκρασίας κατά 0,3-0,6 °C, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της μέσης στάθμης των ωκεανών κατά 10-20 cm (εκατοστά). Εκτιμάται ότι η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στη θερμική διαστολή των ωκεανών και το λιώσιμο των αλπικών παγετώνων. Η *IPCC* εκτιμά πως η επιδείνωση της αποσταθεροποίησης του κλίματος θα επιφέρει μια αύξηση της μέσης στάθμης της θάλασσας κατά 15-95 cm στον επόμενο αιώνα. Παραλιακές ζώνες και μικρά νησιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σ' αυτή την άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

Κίνδυνοι για την βιοποικιλότητα

Εκτιμάται ότι χιλιάδες ζωικά και φυτικά είδη απειλούνται ευθέως από την αποσταθεροποίηση του κλίματος. Σ' αυτά περιλαμβάνονται:

1. είδη υπό εξαφάνιση,
2. αποδημητικά πουλιά,
3. απομονωμένοι πληθυσμοί,
4. είδη που περιορίζονται σε παράκτιες περιοχές και
5. είδη με μειωμένη γενετική ικανότητα προσαρμογής.

Δεδομένου ότι η χωρική κατανομή των οικοσυστημάτων είναι συνάρτηση των κλιματικών συνθηκών, μια αλλαγή του κλίματος θα άλλαζε, όχι μόνο τη σύσταση των οικοσυστημάτων αλλά και τη γεωγραφική κατανομή τους.

Οι αλλαγές στη θερμοκρασία και τις βροχοπτώσεις θα αλλάξουν:

- τις υδάτινες απορροές,
- την υγρασία του εδάφους,
- τους ρυθμούς διάβρωσης και
- την ανακύκλωση της οργανικής ύλης και των θρεπτικών συστατικών.

Αυτά με τη σειρά τους θα επηρεάσουν:

- την παραγωγικότητα,
- τον ανταγωνισμό των ειδών,
- τη βιοποικιλότητα,
- την εξάπλωση των ζιζανίων,

διαμορφώνοντας έτσι μια ολότελα διαφορετική κατάσταση στα διάφορα οικοσυστήματα.

Επιπτώσεις στην υγεία

Η αποσταθεροποίηση του κλίματος μπορεί να επηρεάσει την υγεία με πολλούς τρόπους. Σε ένα θερμότερο κλίμα με έντονα καιρικά φαινόμενα (π.χ. συχνότερα κύματα καύσωνα), αναμένεται να αυξηθούν π.χ. οι **καρδιαγγειακές παθήσεις** και τα **κρούσματα θερμοπληξίας**. Ακόμη, η αυξημένη θερμοκρασία ευνοεί την ανάπτυξη και διάδοση μεταδοτικών νόσων όπως η **ελονοσία**, ο **κίτρινος πυρετός** και η **δυσεντερία**.

Μια έμμεση επίπτωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη είναι η διαθεσιμότητα του νερού, η οποία αναμένεται να ελαττωθεί. Στις φτωχές χώρες, όπου οι συνθήκες υγιεινής δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες, η **ελάττωση του διαθέσιμου νερού** αναμένεται να εντείνει τα ήδη υπαρκτά προβλήματα, αυξάνοντας τα κρούσματα διάρροιας και θανάτων από μολυσμένα νερά. Αλλά και στις αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες, η αύξηση της θερμοκρασίας αναμένεται να έχει επιπτώσεις, όχι μόνο στη διαθεσιμότητα του νερού, αλλά και στην ποιότητά του. Σε περιοχές που υδρεύονται από επιφανειακά ύδατα, ευνοείται η ανάπτυξη αλγών, ιδιαίτερα όταν υπάρχει περίσσεια θρεπτικών λόγω ρύπανσης. Η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας αναμένεται να ευνοήσει την ανάπτυξη αυτών των αλγών, τα οποία προσδίδουν έντονη γεύση και οσμή στο νερό, καθιστώντας το πολλές φορές ακατάλληλο προς πόση.

Η Σύμβαση Πλαίσιο για τις Κλιματικές Αλλαγές

Οι εντεινόμενες ενδείξεις ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο κλίμα του πλανήτη μας, οδήγησαν στην υπογραφή της *Σύμβασης-Πλαίσιο για τις Κλιματικές Αλλαγές* στο *Ρίο ντε Τζανέιρο*, τον Ιούνιο του 1992, από το σύνολο σχεδόν των κρατών. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση, κάνοντάς την νόμο του Κράτους, τον Απρίλιο του 1994 (Ν.2205/94). Στόχος της Σύμβασης είναι **«η σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, σε επίπεδα τέτοια ώστε να προληφθούν επικίνδυνες επιπτώσεις στο κλίμα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες»**.

Η 3η Σύνοδος των Συμβαλλομένων Μερών της Σύμβασης πραγματοποιήθηκε στο Κιότο της Ιαπωνίας από 1-11/12/97 και κατέληξε στον καθορισμό ενός νομικού εργαλείου για τον έλεγχο των εκπομπών, το γνωστό **Πρωτόκολλο του Κιότο**. Κεντρικός άξονας του Πρωτοκόλλου του Κιότο είναι οι νομικά κατοχυρωμένες δεσμεύσεις των βιομηχανικά αναπτυγμένων κρατών να μειώσουν τις εκπομπές έξι (6) «αερίων του θερμοκηπίου» και συγκεκριμένα:

1. του διοξειδίου του άνθρακα [CO₂],
2. του μεθανίου [CH₄],
3. του υποξειδίου του αζώτου [N₂O],
4. των υδροφθορανθράκων [HFC],
5. των υπερφθορανθράκων [PFC] και
6. του εξαφθοριούχου θείου [SF₆]

την περίοδο 2008- 2012, σε ποσοστό **5,2%** σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

Είναι σαφές ότι οι δεσμεύσεις του Κιότο **είναι ανεπαρκείς** και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να εγγυηθούν τον αρχικό στόχο της Σύμβασης για τις Κλιματικές Αλλαγές. Είναι χαρακτηριστικό ότι η IPCC τόνισε επανειλημμένως πως απαιτούνται δραστικές μειώσεις των εκπομπών, της τάξης του **50-70%** για να αποτραπούν οι δυσμενείς επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών και να παύσει η απειλή για την ατμόσφαιρα της Γης. Οι αναιμικές δεσμεύσεις του Κιότο δεν αντανakλούν βέβαια ούτε κατ' ελάχιστον τις απόψεις των επιστημόνων. Ακόμα όμως κι αυτές οι ανεπαρκείς δεσμεύσεις κινδυνεύουν να μην εφαρμοστούν στην πράξη λόγω μεθοδευμένων αντιδράσεων από ισχυρά οικονομικά συμφέροντα (το λεγόμενο “λόμπυ του άνθρακα”, στο οποίο συμμετέχουν εταιρείες πετρελαίου, κάρβουνου, αυτοκινητοβιομηχανίες, κ.λ.π.).

Η τρύπα του όζοντος μεγαλώνει!

Η καταστροφή του όζοντος συνεχίζεται με αμείωτους ρυθμούς. Μάλιστα, παρά την ευφορία από την εφαρμογή του *Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ*, και παρά τα όσα περί του αντιθέτου πιστεύει η πλειοψηφία του κόσμου, η κατάσταση ποτέ δεν ήταν χειρότερη. Η “τρύπα” μεγαλώνει συν τω χρόνω και οι συγκεντρώσεις του όζοντος στη στρατόσφαιρα δεν πρόκειται να επιστρέψουν σε “φυσιολογικά” επίπεδα παρά μόνο σε 70 χρόνια!

Κι ενώ η τρύπα του όζοντος έχει λάβει πρωτοφανή έκταση (το 1998 η «τρύπα» πάνω από την Ανταρκτική ήταν μεγάλη όσο ποτέ και είχε έκταση 200 φορές μεγαλύτερη από την έκταση της Ελλάδας!), με πίεση και της ελληνικής κυβέρνησης, τα μέτρα για την προστασία του όζοντος χαλαρώνουν! Συγκεκριμένα, και ενώ υπήρχε εισήγηση για αυστηρότερα μέτρα από την *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*, το *Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος* αποφάσισε τον Δεκέμβριο του 1998 να παρατείνει την παραγωγή ουσιών που καταστρέφουν το όζον ως το 2025! Οι υπουργοί υπέκυψαν στις πιέσεις της βιομηχανίας και αδιαφόρησαν για την εντεινόμενη καταστροφή του όζοντος. Ακόμα χειρότερα, προκάλεσαν μια αλυσιδωτή αντίδραση αρνητικών εξελίξεων. Οι *ΗΠΑ* π.χ. ακολουθώντας το «παράδειγμα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν θα καταργήσουν το βρωμιούχο μεθύλιο (από τις πιο επικίνδυνες για το όζον ουσίες) το 2001, όπως σχεδίαζαν, αλλά πλέον το 2005 όπως και η *Ευρωπαϊκή Ένωση*. Εν τω μεταξύ, σύμφωνα με στοιχεία του *Εργαστηρίου Φυσικής της Ατμόσφαιρας του ΑΠΘ*, **το στρατοσφαιρικό όζον πάνω από τη Θεσσαλονίκη (και κατ' επέκταση πάνω απ' όλη την Ελλάδα) μειώθηκε κατά 5% την τελευταία δεκαετία, η δε επικίνδυνη υπεριώδης ακτινοβολία αυξήθηκε κατά 10% περίπου.**

Αλιεία δίχως μέλλον

Αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι οι θάλασσες του πλανήτη υφίστανται εξαντλητική εκμετάλλευση: εννέα από τα δεκαεπτά μεγαλύτερα αλιευτικά πεδία του κόσμου βρίσκονται ήδη υπό κατάρρευση, ενώ τέσσερα ακόμα θεωρούνται κατεστραμμένα και ως εκ τούτου μη εκμεταλλεύσιμα. Η συνολική αλιευτική παραγωγή του ΒΔ Ατλαντικού έχει μειωθεί κατά το ένα τρίτο μέσα στα τελευταία 20 χρόνια. Αν οι σημερινές τάσεις της **υπεραλίευσης** και της **καταστροφής των θαλάσσιων βιοτόπων** συνεχιστούν, τα ψάρια δεν θα αποτελούν για πολύ

ακόμα την “πρωτεΐνη των φτωχών”. Και το ψάρεμα θα πάψει να αποτελεί πρωταρχική πηγή εισοδήματος για πάνω από 200 εκατομμύρια ψαράδες σε όλο τον κόσμο.

Ο πληγωμένος Αμαζόνιος

Η έκταση του δάσους βροχής που έχει αποψιλωθεί στον Αμαζόνιο είναι υπερτριπλάσια της έκτασης της Ελλάδας. Την τριετία 1994-97, καταγράφηκε το 11,34% της συνολικής αποδάσωσης του Αμαζονίου από το έτος 1500 και μετά! Μόνο το 1995, χρονιά ρεκόρ για την αποψίλωση του Αμαζονίου, κόπηκαν ή κάηκαν 29 εκατομμύρια στρέμματα δάσους, πολύ περισσότερα δηλαδή απ’ όσα χάθηκαν τη δεκαετία 1978-88, τη “δεκαετία της καταστροφής” όπως είχε ονομαστεί. **Σε παγκόσμια κλίμακα, έχει ήδη καταστραφεί το 80% των αρχέγονων δασών του πλανήτη.** Η Γη έγινε φτωχότερη, καθώς η βιοποικιλότητα των δασών αυτών είναι παροιμιώδης, και καθώς αναπόφευκτα, μαζί με τα δέντρα χάνονται χιλιάδες άλλα ζωικά και φυτικά είδη.

Το κλεμμένο μέλλον μας

“Η ποιότητα του ανδρικού σπέρματος έπεφτε σταθερά τα πρώτα χρόνια του 21ου αιώνα, έως ότου σχεδόν κανείς δεν μπορούσε να τεκνοποιήσει με τον φυσιολογικό τρόπο. Εν τω μεταξύ, η ύπαιθρος ερήμωνε καθώς οι πληθυσμοί των ζώων κατέρρεαν. Τα πρώτα σημάδια αυτής της απίστευτης καταστροφής είχαν ήδη φανεί στη δεκαετία του 1990, αλλά λίγοι άνθρωποι πίστευαν τότε ότι αυτές οι χημικές ουσίες που μιμούνται τις ανθρώπινες ορμόνες θα είχαν τέτοιες επιπτώσεις. Και έτσι, δεν έγινε τίποτα ώσπου ήταν πλέον πολύ αργά”.

Αυτό το σενάριο επιστημονικής φαντασίας εμφανίστηκε το 1996 στο επιστημονικό περιοδικό “*New Scientist*”. Ήταν ένα από τα πολλά που συνόψιζαν ένα νέο και ιδιαίτερα σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα. Χημικά προϊόντα που παρήχθησαν από τον άνθρωπο, μεταξύ των οποίων συστατικά φυτοφαρμάκων, πλαστικών, απορρυπαντικών και καλλυντικών, παρεμβαίνουν και επιδρούν δυσμενώς στο ανθρώπινο ορμονικό σύστημα και τις λειτουργίες του. Γι’ αυτούς τους “ορμονικούς αποδιοργανωτές”, που μιμούνται τις φυσικές ορμόνες, υπάρχουν πλέον σοβαρές ενδείξεις ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη στα έμβρυα και στα νεογνά, προκαλούν μαθησιακές δυσκολίες στην παιδική ηλικία, μείωση του αριθμού των σπερματοζωαρίων στους ενήλικες άνδρες και ορμονικά προβλήματα και ανωμαλίες στις γυναίκες. Μέχρι σήμερα, 51 τουλάχιστον ομάδες συνθετικών ουσιών έχουν κατηγορηθεί για πρόκληση βλαβών στο ανοσοποιητικό και αναπαραγωγικό σύστημα αλλά και στον εγκέφαλο. Ανάμεσά τους πολλές χλωριωμένες ενώσεις (όπως π.χ. οι **διοξίνες**, το **DDT** και τα **PCBs**, γνωστά και ως κλοφέν) ή ουσίες που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή χλωριωμένων πλαστικών **PVC**.

“Είναι πιθανόν ότι όχι μόνο διαβρώνουμε το ανθρώπινο γένος, αλλά και ριψοκινδυνεύουμε τον αφανισμό του”, τόνισαν οι συγγραφείς ενός προφητικού βιβλίου που γράφτηκε πρόσφατα γι’ αυτό το θέμα. Το βιβλίο αυτό με τον χαρακτηριστικό τίτλο “Το κλεμμένο μέλλον μας”, χαρακτηρίστηκε κάτι αντίστοιχο της “Σιωπηλής Άνοιξης” της δεκαετίας του ’60. Τότε υπήρξε μια στοιχειώδης αφύπνιση. Σήμερα;

Οι στόχοι της Greenpeace για την προστασία του περιβάλλοντος

1. Να αποτρέψουμε τις επικίνδυνες κλιματικές αλλαγές.

Η Greenpeace πιέζει σε εθνικό και διεθνές επίπεδο για τη λήψη άμεσων μέτρων τα οποία θα **περιορίσουν τις εκπομπές των επικίνδυνων αερίων** που απειλούν το κλίμα της Γης. Πιέζει ακόμη για την προώθηση των εναλλακτικών λύσεων, όπως η **ηλιακή και αιολική ενέργεια**, που εγγυώνται την προστασία της ατμόσφαιρας και του κλίματος.

2. Να προστατέψουμε τη θαλάσσια ζωή και τη βιοποικιλότητα.

Η Greenpeace αγωνίζεται για μια **βιώσιμη αλιεία** και την **αποτροπή της θαλάσσιας ρύπανσης** για να υπάρχει μέλλον στους ωκεανούς. Αγωνίζεται για την προστασία της βιοποικιλότητας, που κάνει τον πλανήτη μας τόσο μοναδικό.

3. Να σταματήσουμε τη Γενετική Χιροσίμα.

Η Greenpeace ανέλαβε δράση για **να σταματήσει η εισβολή των γενετικά μεταλλαγμένων προϊόντων στο πιάτο μας**, να προωθηθεί αυστηρή νομοθεσία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και να προστατευτούν οι καταναλωτές από άφρονες επιλογές και επικίνδυνες εφαρμογές της γενετικής μηχανικής.

4. Να αποτρέψουμε την τοξική απειλή.

Η Greenpeace αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την **κατάργηση των πιο επικίνδυνων τοξικών ενώσεων** οι οποίες απειλούν το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία, προτείνοντας ασφαλείς λύσεις και προωθώντας την καθαρή παραγωγή στη βιομηχανία.

5. Να εξαλείψουμε τον πυρηνικό εφιάλτη.

Η Greenpeace θα συνεχίσει τον αγώνα της σε διεθνές επίπεδο μέχρι την **οριστική παύση όλων των πυρηνικών δοκιμών** και το κλείσιμο των επικίνδυνων πυρηνικών εργοστασίων.